

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

18. De Confessis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

partis. Non debet tamen Judex eam ad simplicem & nudam petitionem creditoris concedere, sed tum demum, si iusta causa sublit, ac desuper qualiscunque summaria probatio, & cognitio, per quam Judici de ejus necessitate, vel utilitate constare possit, præcedat. Rosbach *in praxi civil. tit. 28. n. 40. & seq.* Quòd si arrestatus idoneam cautionem præstet per pignora, vel fidejussores, quòd velit respondere coram Magistratu illius loci, ubi arrestatio facta est, cessat, & relaxatur arrestatio: eò quòd creditori, seu arrestatori in causa principali tunc satis cautum sit. *arg. c. fin. §. fin. Ut lite non contest. c. 1. & 2. de Dolo, & contum. auth. & qui jurat C. de Bonis authorit. Judic. possid.* Imò si defacto ad petitionem actoris ulterius detineatur à Judice, vel non recipiatur cautio, Judex faciet hòc ipso litem suam, & actor tenebitur injuriarum. Vid. Gail. *de Arrestis Imperii c. 3.*

TITULUS XVIII.

De Confessis.

SUMMARIA.

1. Confessionis definitio. 2. usque 6. Ejus divisio.
6. Non præjudicat confessio, nisi fiat à majorenni.
7. 8. Isque sciens. 9. spona. 10. & contra se quid asseveret.
11. Pro confessione elicienda adversario porrigi solent positiones.
12. Confessio debet fieri defacto præterito. 13. possibili secundum naturam. 14. & jus 15. de quo quaestio movetur.
16. Incidenter de se confessus crimen quomodo puniendus sit?
17. Usque 23. requisita. 23. finis. 24. & seqq. Et effectus Confessionis.

Maximam judiciorum difficultatem, & partem in probationibus consistere in propatulo est. Nulla verò melior probatio invenitur, quàm quæ fit per partis confessionem. *l. fin. C. de Fideicommiss. l. generaliter §. & siquidem C. de Reb. cred.*

§. I.
Definitur confessio, quòd sit manifestatio proprii facti, dicti, aut voluntatis, alio præsentate facta. Gonzalez *ad c. 1. n. 4. h. t.*

§. II.
Dividitur confessio I. in discretam, & indiscretam. Discreta dicitur, quæ fit cum expressione causæ, ex qua orta est obligatio. Indiscreta, quæ fit tantum genericè, & absque mentione causæ obligationis: ut si quis constiteatur se Cajo debere 100, non expresso contractu, ex quo debeat.

II. Dividitur in simplicem & qualificatam. Simplex est quando quis adversarii intentionem simpliciter, & sine adjecto aliquo confitetur. Qualificata, quando intentionem adversarii quis confitetur quidem, sed adjecta conditione, seu qualitate aliqua, per quam confessio restringatur: ut si Titius fateatur se hominem occidisse; sed causâ necessariâ defensionis, ac servato moderamine inculpatæ tutelæ.

III. Dividitur in expressam, vel tacitam. Expressa est, quæ fit verbis, scripturâ, vel signis aliis voluntati declarandæ accommodatis. Tacita est, quæ ex certo aliquo facto elicitur, vel à lege intervenisse fingitur. Sic tacitè confiteri censetur reus, qui cum actore super delicto privato transigit. *l. 4. §. fin. l. 5. ff. de his, qui not. infam.* Sic intentionem adversarii fateri censetur litigans, qui ad ejusdem positiones à Judice iustus respondere detrectat. *c. ult. h. t. in 6.*

IV. Et principaliter dividitur confessio in judicialem, & extrajudicialem. Illa est manifestatio proprii actûs coram Judice competente facta. Hæc est manifestatio proprii actûs extra judicium alio præsentate facta. Mascard. *de Probat. vol. 1. q. 7. n. 7.*

§. III.
Causa efficiens confessionis est confitens id est, majorennis, qui sciens, & sponte contra se aliquid asseverat.

Dicitur I. *Majorennis*. Nam si minor 25. annis contra se ipsum confessus fuerit, sibi non præjudicat. l. 6. §. 5. ff. b. t. Refert tamen, an minor sit infans, infante major, vel jam pubes? Si sit infans, etiam tutoris autoritate, accedente confessio habetur pro nulla: quia negotium, de quo interrogatur, non intelligit. Si major sit infans, confessio ab eo facta sine autoritate tutoris non valet: quia sine hac pupillus se obligare nequit; fama autem cum autoritate tutoris, ipso jure quidem subsistit, sed laeso beneficio restitutionis succurritur. d. l. 6. §. 5. Si jam sit pubes, vel habet curatorem, vel non habet? Si prius: confessio ei non aliter præjudicat, quam si curator intervenerit, arg. l. 3. C. de integr. restit. minor. Si posterius, confessio præjudicat minori, si extra iudicium facta sit, sed læsus in integrum restituitur. d. l. 6. §. 5. ff. b. t. in iudicio facta, regulariter est nulla: quia minor per se loquendo personam legitimam standi in iudicio non habet. l. 2. C. Qui legit. person. standi in iud. non hab.

7 Dicitur II. *qui sciens*: non enim fatetur qui errat, nisi jus ignoraverit, inquit Ulpianus in l. 2. ff. b. t. Igitur distinguendum est, utrum in iure, an in facto quis erret? vel rectius cum nostro Panorm. in c. fm. n. 2. Eod. num quis culpabiliter, puta, ex lata culpa erret, an inculpabiliter, seu solum ex levi, aut levissima culpa juxta l. 1. §. 11. ff. de Interrogat. in iure fac. ibi: nisi culpa dolo proxima sit; cum in aliquibus personis, veluti in milite, foemina, minore &c. error juris quoque levis censetur, veniamque mereatur. l. regula 9. ff. de Furis & facti ignor. Primo itaque casu, si error crassus, & culpabilis est, v. g. juris clari, aut facti proprii recentis, regulariter confessio nocet contenti, nec eam revocare licet; bene autem casu altero, si

error est inculpabilis, & probari potest: Ut ecce! confiteor Titium debere mihi 100. & ex postfacto deprehendo, debere 200. si id probare possim, v. g. ex syngrapha ipsius, nil mihi nocebit mea confessio, eamque probato errore ante sententiam revocare possum. Imò si quis errorem in continenti revocet, id est, antequam sua dicta redigantur in scripturam, vel antequam narrationem suam penitus concludat, aut à Judice abcedat, errorem probare haud necessum est, sed sufficiet allegare, se deceptum esse. quemadmodum testis ita dictum suum revocare potest per c. 7. de Testib. cog. P. Engel b. t. n. 16. Eadem ratione 8 confessio advocati, defensoris, vel procuratoris, nisi ad hoc speciale mandatum habeat, semper revocari potest: magis namque creditur principali factum proprium neganti, quam advocato aut procuratori factum alienum confitenti. l. 6. §. 4. ff. b. t. l. 9. §. si defensor 4. ff. de Interrog. in iure fac. Idque ad eò procedit, ut nec opus sit, docere errorem, aut falsitatem, etsi ex intervallo revocetur; nisi confessio in iudicio per viam jurisdictionis facta sit, & necessitas respondendi procuratori à Judice fuerit imposita: tunc enim videtur ex officio respondisse, & in persona principalis, quam in simili actu representat. c. f. b. t. l. 25. §. 1. ff. Ad L. Aquil. Schotanus in Exam. jurisd. b. t.

Dicitur III. *& sponte*: quoniam si quis 9 vi, vel metu compulsus quid contra se ipsum fatetur, talis confessio non valet, & cessante metu revocari potest. c. 1. causa 15. q. 6. l. 1. §. 23. & 27. ff. de Questionib. Ratio est: quia deficit præsumptio, in qua vis propriæ confessionis fundatur, cum sæpe ob vim, metum, aut etiam dolum quis contra se ipsum testimonium perhibeat. Unde videmus, quòd nemo ad mortem

condemnetur ex sua confessione in tortura facta, eò quòd hæc confessio non satis libera, sed extorta censeatur teste Mysing. *Cent. 5. Observ. 77.* Verùm si quis in tormentis crimen fateatur, altero die ducitur ad bancum juris, ut loquantur, id est, extra conspectum tormentorum, in conclavi aliquo interrogatur de crimine, & si tunc in sua confessione perseveret, primùm pro confessio habetur. Panorm. in *c. fin. h. t. n. 12. arg. l. 2. C. de Custodiareorum.*

10 Dicitur IV. *Contra se aliquid asseverat.*

Si quis enim pro se aliquid asserit, non creditur, nisi probet, *cap. 3. §. 24. causâ 4. q. 3.* Imò etiamsi quis contra se fateatur, si tamen confessio cedat in præjudicium Reipublicæ, talis confessio plenam fidem non facit, ut si, cum Judex contra aliquam inquirat de furto, dominus rei ablatae veniat, & profiteatur, se non fuisse invitum, adeoque furtum propriè dictum factum non esse, non creditur tali confessioni, nisi alia quoque indicia concurrant, v. g. quòd is, qui abstulit, fuerit amicus, res ablata exigui pretii &c. sicut enim inter privatos unius confessio non præjudicat alteri, ita etiam Reipublicæ, cujus interest, delicta non manere impunita, alterius confessio præjudicare non debet. Interim talis confessio offensi maximam præsumptionem facit, & contrariam præsumptionem elidit adeò, ut in dicto casu, quo dominus fateatur, se non fuisse invitum, aut casu, quo lethaliter vulneratus fatetur, se non à Titio vulneratum esse, &c. non possit torqueri reus, licet adsint indicia, aliàs ad torturam sufficientia: quia præsumptio contra reum per contrariam præsumptionem ex confessione partis læsæ eliditur, ut docet Alexand. *l. 2. consil. 24. n. 15.* post Bartol. & alios.

11 Porro ad eliciendam confessionem ad-

versarii communi omnium formè Tribunalium usu receptum, & de Jure Can. in *c. 1. & 2. h. t. in 6. & in Clem. sepe de P. S.* comprobatum est, quòd adversario certæ quadam positiones ex libello extractæ porrigantur, præstito priùs juramento non ponendi aliquid falsi per calumniam, quod *juramentum dandorum* appellant Prædicti v. g. acturus ex empto ita positiones suas concipiet: Primò pono, Te mihi equum tuum tali die, vel loco venalem proposuisse. Secundò de pretio inter nos conventum. Tertiò equum mihi traditum. Quartò nullum pactum additionis in diem, retro vendendi &c. adjectum esse. Ad has positiones reus præmissio similiter juramento non dicendi falsum, quod *juramentum respondendorum* vocant, respondere cogitur; & quidem si positiones sint de facto ipsius proprio, ut in exemplo dato debet categoricè respondere, ita esse, vel non esse; si verò sint de facto alieno, vel tales, quas certò non scit; tenetur saltem respondere per verbum: credo vel non credo. Quavis autem reus articulum, seu positionem aliqui non absolutè fateatur, sed tantum dicat, se credere, verum esse, tamen actor ab onere probandi relevabitur, & articulum talem tanquam verum supponet: quia in quantum agitur de præjudicio contentis, æquè præjudicat confessio de credulitate sicut de veritate juxta doctrinam Panorm. in *c. quoties 5. num. 8. de Testib.* Quòd si reus, vel ejus procurator post iussum Judicis obstinatè, & sine iusta causa respondere recuset, pro confessio habetur. *c. 2. h. t. in 6.*

§. IV.

Materia, seu *objectum* confessionis est factum confessatum, ex parte cujus quatuor requiruntur, ut subsistat confessio.

I. Ut sit præteritum, aut præsens: nam futu-

futura promittimus, speramus, aut time-
mus, præterita verò aut præsentia confite-
mur. Unde licet dixeris, te proximis Ca-
lendis Augusti facturum testamentum, vel
agrum empturum, hac tamen assertione
tibi non præjudicas, sed liberè recedere po-
tes à proposito.

13 II. Ut factum illud sit possibile secun-
dum naturam; quamvis enim etiam ex fal-
sa confessione quis teneatur, necesse tamen
est, ut falsa confessio naturalibus conve-
niat, & verosimilis sit. *l. confessionibus 13. ff. de Interrogat. in jure faciend.* Quare
non præjudicat, & nulla est confessio, si
ætate senior fateatur, se esse filium minoris.
d. l. 13. pr. vel si impubes, aut castratus de
adulterio accusatus id se perpetrâsse fatea-
tur. *c. quod sedens de Frigid. & malef.* vel
si quis confiteatur se occidisse hominem,
quem etiamnum vivere aliunde innotescit.
l. 23. §. ult. ff. Ad l. Aquil. Gloss. in c. fin. h. t. V. confessus. Inde est, quòd, ubi cri-
men relinquit vestigium, nunquam proce-
datur ad executionem, utcumque reus con-
victus, seu confessus sit, nisi prius constet
de corpore delicti, ut dici solet, v. g. si quis
fateatur, se perpetrâsse homicidium, prius
inquiritur de cadavere: vel si furtum quis
confiteatur, indagatur, an revera tale
furtum in tali loco, sicut asseritur, factum
sit. &c.

14 III. Requiritur, ut id, de quo fit confes-
sio, non sit contra jus: *confessiones enim
ita rate sunt, si id, quod in confessionem
venit, & jus, & naturam recipere potest.*
l. 14. §. 1. ff. de Interrogat. in jure fac. & de
his, quæ contra jus sunt, nec pactum nec
confessio valet arg. *c. fin. de Pactis.* Hinc
non nocet confessio, si quis dicat, se obli-
gatum juramentò, vel promissione ad ali-
quid, quòd intrinsecè malum est per *c. 18. de Jurejur.* vel si quis asserat, se validam

professionem emisisse, eum tempore pro-
fessionis necdum 16. annum explisset per
Trident. *sess. 24. de Regularib. c. 15.* vel si
Christianus cum Judæa, aut cum consan-
guinea in gradu prohibito matrimonium
se contraxisse fateatur per *c. cave Christiane
causa 28. q. 1. & t. t. de Consanguin. & af-
finit.*

IV. Ut confessio judicialis super eo di-
rectè concipiatur, quòd in quæstionem ve-
nit, & ab adversario intenditur: alioquin
inutilis erit. Ummius *ad Process. judic. disp. 13. n. 42.* Quapropter et si positioni-
bus ritè formatis adversarius respondere
cogatur, ut dictum, si tamen positiones sint
impertinentes, ita scilicet, ut licet veras es-
se ponamus, tamen non sufficiant ad con-
demnandum reum, tunc ad illas responde-
re non debet, sed à iudice tanquam irrele-
vantes ex officio rejiciendæ sunt. Quin imò
si actor inter positiones, vel articulos at-
tingat crimen occultum rei, quamvis id
aliqua aliter ad rem faceret, non tenetur reus
se ipsum prodere, sed responsionem dene-
gare potest. *Gloss. in c. cum causa 37. V. in caus. de Testib.* Interim in dubio, an ali-
qua positio ad rem faciat, vel non? potius
admittenda est, saltem cum clausula: *salvo
jure impertinentium*, cujus clausulæ hic
effectus est, ut si ex postfacto appareat, po-
sitionem impertinentem, & non admit-
tendam fuisse, eò ipsò pro rejecta habeatur.
& confessio, vel probatio ejus nil præjudi-
cet, perinde, ac si ab initio statim rejecta
fuisset Harprecht. *in Process. judic. disp. 1. concl. 78.* Honorius *h. t. n. 12. & seqq.*

Hic scrupulus se insinuat: an poenà ordi-
nariâ puniri possit is, qui confitetur crimen
contingens causam principalem, vel inci-
denter in iudicio? Negativam suadet ra-
tio, quòd, si crimen incidenter solum de-
tegatur, ad hanc poenam non agatur; sem-
per

per autem videndum est, ad quid agatur: quia secundum modum agendi formanda est sententia, ut ait Gloss. in *c. 2. V. restitutio de Ordine cognit.* per text. in *c. denique de Except.* & *c. licet 31. de Simon.* Affirmativam probat. *c. 2. b. t.* ubi Innocentius III. Canonicum crimen simoniae tantum incidenter confessum privavit officio, & beneficio, quæ privatio est ordinaria poena simoniacorum juxta *c. 11. & 37. de Simonia.* Ego pro conciliandis his opinionibus, ac juribus eum Barbosa, Gonzal. & Glossa in *d. c. 2. b. t.* dicendum puto, quod, etsi ob allatam rationem crimen propter solam incidentem ejus confessionem poenâ ordinariâ coerceri nequeat, possit tamen ita puniri, si judex instituto novo processu in criminisum ex officio inquirat, confessionem ejus de crimine commissio incidenter antea factam producens, ut eam denuo confirmet; quod fieri posse constat ex *c. 16. causâ 3. q. 9. l. 24. C. de Probat.* & docet Laymann in *d. c. 2. de Ordine cognit. n. 4. & in c. 4. n. 4. de Causa possess. & propriet. §. V.*

37 *Forma confessionis desumitur à requisitis.* Ubi confessio judicialis discernenda est ab extrajudiciali.

Ad *judicialem* requiruntur duo. *Primum* est, ut fiat coram Judice competente: facta enim coram incompetente tantum habetur pro extrajudiciali, quæ plene non probat. *c. 4. de Judiciis.* Hinc Studiosus coram Magistratu civico, vel Clericus coram Judice sæculari crimen confessus, nec à proprio Judice tanquam convictus, vel confessus condemnari potest. *d. c. 4.* Pro Judice tamen probabilius quoque arbitri habetur: cum arbitria ad instar judicialium sint redacta. *l. 1. ff. de Recept. qui arbitr.* Marant. in *Spec. 6. p. tit. de Confess. n. 31.*

Non immeritò *dubitat*ur: an hæc confessio necessario fieri debeat coram Judice pro tribunali sedente, vel coram eo, ubique adsit? Plerique volunt, necessario debere fieri coram Judice pro tribunali sedente: siquidem ea communiter confessio judicialis dicitur, quæ fit in jure. *l. un. C. b. t.* jus verò ibidem dicitur locus, in quo judicandi gratiâ Judex sedet. *l. penult. ff. de F. & F.* Sed magis est, ut cum Gloss. in *d. l. un. C. b. t.* censeam, confessionem factam apud Judicem ut Judicem quovis loco *judicialem* esse per *l. voluit 4. §. 1. ff. de Interrogat. in jure fac.* ubi Ulpian. exponendo verba illa: *qui in jure interrogatus responderit*: asserit interrogatum in jure eum, qui à Judice fuit interrogatus quovis loco, ubi judicandi causâ adfuerit, sive domi, sive in itinere. Ergo similiter in *d. l. un. C. d. Confessis* verba: *in jure*: accipienda sunt pro quovis loco, ubi Prætor de ea causa cognoverit, circa quam confessio fit. Juvat etiam hæc sententiam, quod confessio facta in processu summario sit utique judicialis, in quo tamen Judex pro tribunali jus non dicit. *arg. Clem. 2. de Judiciis. & Clem. 2. de V. S.* Nec me movet opposita *l. penult. ff. de F. & F.* in qua asseritur, jus rectè appellari locum, in quo prætor jus dicere consuevit salvâ majestatem imperii: ibi namque jus quasi per antonomasiam dicitur locus consueti tribunalis; at non negatur, quemvis alium locum, in quo jus dixerit, sic nuncupari posse.

In *disquisitionem* quoque venit: quid juris, si confessio fiat coram Judice competente, sed iudicium vel ex defectu processus, vel ob non servatum juris ordinem sit nullum? Talem confessionem pro judiciali habendam esse, tenet Alex. in *consil. 13. col. 3. lib. 1.* Innocent. in *c. Pisanis 19. pr. de Restit. spol.* Decius in *c. 4. n. 17. de Ju-*

dicti. & Rosbach in *Praxi civil.* tit. 65. n. 23. Neque ego diversum statuo: quia ad valorem confessionis nullus processus requiritur, & potest aliquis ante litem inchoatam judicialiter confiteri. Proinde si iudicium, & omnia acta judicialia sint nulla, talis confessio ante iudicium coepum, sive ante litem contestationem facta censetur.

20 *Alterum* requisitum confessionis judicialis est, ut confessio fiat praesente adversario, vel ejus Procuratore, tutore, vel curatore saltem de Jure Civili. *l. fin. ff. de Interrogat. in jur. fac. & l. 6. §. 3. ff. h. t.* ubi ratio indicatur: quod non soleat quis absenti condemnari. Addidi: *saltem in Jure Civili*: quoniam de aequitate canonica parte absente facta confessio valet, plenamque fidem meretur. Panorm. *in c. fin. h. t. n. 16.* Honor. *n. 10.* cum pluribus citatis: quia licet ad hoc, ut alicui ex confessione alterius obligatio, vel liberatio quaeratur, ejus praesentia & acceptatio sit necessaria, eò quod tunc confessio sit implicitum pactum, & tacita promissio; attamen si praecise de probatione per confessionem agatur, tum solum attendendum videtur, num quis scienter, & deliberatè confessus sit: nam iniquissimum foret, confessionem suam iudici scienter, & deliberatè factam revocare, ideo praecise, quod adversarius praesens non fuerit: & sanè, si verum fuit, quod iudici dixit, tolerandum haud est, ut in praesentia adversarii contrariū efficiat.

21 Nunquid verò saltem quis confessionem in absentia adversarii factam revocare poterit allegatà duntaxat verosimili causâ erroris, absque eo, quod errorem suum, aut falsitatem dictorum juridicè probare teneatur; quâ ratione confessionem judicialem in continente, & extrajudicialem absente adversario, vel causâ non expressâ

factam libere revocare potest? & hic, ut verum fatear, nulla sufficiens ratio, vel aequitas apparet, quæ à dispositione juris Civilis discessionem imperet, sed ut confessio pro judiciali, & irrevocabili habeatur, praesentia adversarii desiderari videtur etiam in foro Canonico juxta receptam regulam: quod quotiescunque aliquid de jure Civili expressum est, quod de jure Canonico dubium, vel obscurum, sequamur jus Civile etiam in foro Canonico, & contra per text. in *in c. 1. d. N. O. N.* Sed hoc intellige de confessione simpliciter facta: secus est, si quis in libello iudici porrecto, vel in alia scriptura, quam scit adversario suo communicandam, aliquid confiteatur: cum enim scriptura semper loquatur, non tantum iudici, sed parti quoque adversæ confessus esse censetur, ac proinde talis confessio plenam fidem facit, teste Panorm. *in d. c. fin. n. 15. h. t.*

Ad confessionem extrajudicialem non 22 requiritur praesentia adversarii, sed illud tantum, ut, si ad obligationem inducendam sit ordinata, causa debendi specificè in ea exprimat: alioquin non praesumitur deliberata, & seria. Zoësius *h. t. num. 3.* Quamobrem sive scribam, sive coram testibus, vel juxta quorundam sententiam coram ipso etiam meo adversario dicam, me ei 100. debere, nisi una causam, puta mutui emptionis, aut similem, ex qua debeo, addam, mea confessio nihil probat, nec quidem tantam praesumptionem inducit, ut adversarium ob onere probandi releverit. *l. cum de indebito 25. §. fin. ff. de Probat. c. si cautio 14. & ibi DD. de Fide instrument.* Aliud obtinet in confessione judiciali, quæ, etsi nullam causam complectatur, tamen plenam fidem operatur. Panorm. *in cit. c. fin. n. 14. h. t.* Castrenf. & alii *in l. 1. ff. Eod.*

§. VI.

23 *Finis*, in quem confessio præsertim judicialis fit, est, ut veritas controversiæ sine longioribus ambagibus eruatur. *c. 1. ubi Gloss. & DD. h. t. in 6.*

§. VII.

24 *Effectus* confessionis pro ejusdem diversitate diversi sunt.

Effectus confessionis judicialis sunt: I. Non tantum vim probationis habet, & actorem ab onere probandi relevat, sed etiam instar sententiæ, & rei judicatæ censetur: nam confessus suâ quodammodo sententiâ pro judicato habetur. *l. 1. ff. l. un. C. h. t.* ad eò, ut Judex non debeat sententiam ferre, sed solum solutioni, vel satisfactioni terminum præfigere, aut damnum æstimare. *l. proinde 2 §. §. 2. ff. ad leg. aquil.* Verum hoc in causis civilibus duntaxat, & si confessio ante litem contestatam fiat, verum autumo cum Panorm. *in sape. d. c. fin. n. 18. h. t. per l. 3. & §. ff. Eod. l. §. ff. de Custod. & exhib. Reor.*

25 II. Confessio in jure facta parit notorium. *c. vestra 7. & ibi Fagn. n. 71. de Cohabit. Cleric. & mul.* ideòque appellationem excludit juxta *c. 13. & 14. de Appellat.*

26 III. Confessio judicialis, si sponte fiat, tollit præsumptionem juris & de jure, licet alia probatio non admittatur. Maranta p. 6. *tit. de Confess. n. 22. Mascard. de Probat. concl. 344. n. 4.*

27 IV. Tametsi post conclusionem in causa non recipiatur alia probatio, recipitur tamen probatio per spontaneam confessionem. Bald. *in Rubr. C. de Probat. col. 4. §. ego aliter probo.*

28 V. Superat omne genus probationis, eò usque, ut talis confessio infringat omnes probationes factas per testes, vel instrumenta in favorem contentis contrarium; & nunquam reduci ad concordiam te-

stium dicta cum confessione producentis, consuluit Roman. *consil. 391. in fin. n. 8.* quem refert Maraat. *l. cit. n. 21. & Mascard. d. concl. 344. n. 2.*

Effectus confessionis extrajudicialis, alius est in causis civilibus, alius in causis criminalibus.

In causis civilibus interdum plenè, interdum semiplenè, interdum omninò nihil probat. Plenè probat, si sit discreta, & in scriptis, vel præsentè adversario facta, ac per duos testes integræ fidei probata. *l. 13. C. de non numer. pec. c. 14. de Fide instrum.* nisi ex circumstantiis contrarium appareat, ut quòd calore iracundiæ quiddam dictum fuerit. *l. 48. ff. de R. J. ve* evidentissimis probationibus in scriptis contrarium ostendatur. *l. 25. §. fin. ff. de Probat. l. 13. C. de non numer. pec.* Semiplenè regulariter probat confessio extrajudicialis, si sit discreta, & fiat absente adversario; vel etiam probabiliter, si sit indiscreta, & fiat adversario præsentè, cum ob præsentiam adversarii jam præsumatur facta cum aliquali deliberatione. Quòd si sit indiscreta, & fiat absente adversario, omninò nihil probat, sed præsumitur ex præcipitantia, & indeliberatione processisse. *d. c. 14. de Fide instrum. d. l. 25. §. fin. ff. de Probat. & ibi DD. Latè Pirrhing. h. t. n. 36.*

Questionis est: quid operetur confessio in articulo mortis, vel in testamento absente adversario facta? Communiter placuit, si discreta sit confessio, eam contra hæredem plenè probare, præsertim si liberationem à debito concernat, ut si testator aliteret, debitum ex mutuo solutum esse, nisi liquidò probari possit defunctum errasse. *l. 1. & 4. C. de Falsa causa adject. l. 2. ff. de SC. Siliano.* Nec immeritò: quia in vitæ discrimine, sicut & in testamento præsumitur, omnia sincerè agi, neque te-

merè aliquid in præjudicium testatoris fieri. Interim in testamento facto ante mortem per testatorem revocari potest, ut quæ ante ejus mortem firmum esse non habet. Zoëf. ad ff. h. t. n. 19. Si vero confessio sit indiscreta, & de causa non appareat, tunc valet saltem in vim legati, vel fideicommissi. l. 28. §. fin. ff. de Liberat. legata. l. 93. §. 1. ff. de Legat. 3. Multum autem interest, an confessio defuncti valeat in vim debiti, dum v. g. fassus est, se debitorem ex mutuo, vel an valeat in vim legati, aut fideicommissi: quia ex his detrahitur falcidia, vel trebellianica, non item ex debito.

31 In causis criminalibus confessio extrajudicialis plenam fidem non facit, neque sufficit ad condemnationem, facit tamen quandoque indicium ad torturam. c. 25. de Rescript. Bart. Bald. & Angel. in l. quoniam ff. de his, qui not. infam. idque sive parte præsentis facta sit, sive absente. Felinus in d. c. 25. n. 2. ubi multis modis limitat, & in c. at si Clerici col. 6. de Judiciis. ubi plures casus cumulat, in quibus confessio extra judicium plenè probat etiam in criminalibus. Planè confessio Sacramentalis per confessarium, aut auscultantes revelata nullum efficit indicium ad torquendum, cum Sacerdoti tanquam locum DEI tenenti facta sit. c. Sacerdos de Penit. dist. 6. c. 2. de Offic. Ordinar. c. 12. de Penit. & remiss.

32 Illud universim circa confessionem notandum, quòd confitenti præjudicet, non etiam aliis in ea confessione nominatis, nulli siquidem in præjudicium tertii creditur, etsi in articulo mortis constitutus sit, quo tempore aliàs nemo temerè quid dicere aut salutis suæ immemor esse præsumitur. l. 3. §. 1. ff. de Scito Silvario l. 6. C. de Testament. Novell. 48. c. 1. §. 1. Sic si confessus delictum proprium manifestet compli-

ces, adversus eos nihil probat; quamvis si infamiâ aliquâ laborent, purgatio Canonica illis indici possit c. 1. h. t. Si mater in vitæ exitu filium ex adulterio susceptum asserat, hæc confessione non obstante pater tenetur filium tanquam suum agnoscere & alere, nec ideo à successione aut aliis juribus legitimis propriis excludi potest. l. 29. §. 1. ff. de Probat. Similiter si quidam ex hæredibus ejus, quem debitorem meum fuisse contendo, agnoverunt debitum pro sua portione id exsolvendo, non ex eo & alii cohæredes urgentur, cessantibus adversus ipsos probationibus. l. 1. C. Res inter alios acta, vel judic. aliis non noc.

Interrogari hic solet, an etiam confessio qualificata noceat confitenti, ita ut ab adversario acceptari possit quoad substantiam & repudiari quoad qualitatem: v. distinctè: vel enim qualitati confessionis obstat aliqua præsumptio juris, vel non? Si prius confessio quoad substantiam admitti potest, quoad qualitatem rejici: ut si reus confiteatur, se occidisse ad sui defensionem, vel dixisse verba contumeliosa sine animo injuriandi, tum statur confessioni contra se, non autem creditur annexa qualitas, nisi probetur; eò quòd contra illam militet præsumptio juris, quæ est, ut quilibet occidens, vel dicens verba injuriosa censeatur habere animum offendendi. l. 1. C. ad l. Cornel. de Sicariis. l. 5. C. de Injur. Notat tamen Haunold. de F. & F. tom. 5. tr. 3. c. 7. n. 514. eum, qui confessioni attexit qualitatem excusantem, v. g. homicidio perpetrato causam defensionis, etsi illam probare nequeat, mitius puniri posse. Si posterius, refert, an qualitas adjecta sit connexa, an omninò diversa, seu separata? Si sit connexa, confessio dividi non potest, sed debet vel tota recipi, vel tota repudiari: ut si reus dicat, se promississe, vel

Z z

vel

vel donasse sub conditione, vel recepisse centum, quæ sibi debebantur ex causa mutui. Si verò qualitas sit separata, ut si reus confiteatur, se promississe mille, sed solvisse, vel pactum de non petendo intervenisse, tum actor potest partem confessionis sibi utilem acceptare, & sibi contrariam respicere. Gutierrez *Prædicar. l. I. q. 126. n. 2.* Boër. *decis. 243. n. 3. per l. perfecta C. de Donation.*

TITULUS XIX. De Probationibus.

SUMMARIA.

1. *Probatio quid nominis? 2. Quid rei? 3. 4. Et quotuplex?*
 5. *Dua probationes semiplena in causis civilibus faciunt plenam. 6. 7. 8. Non item in criminalibus, aut his æquivalentibus.*
 9. *Usque 18. Cui incumbat onus probandi?*
 18. *Usque 24. Materia probationis est controversia facti, & quandoque etiam juris.*
 24. *An negationes, seu intentiones negativa litigantis probari possit?*
 25. *Usque 29. Qualis debeat esse probatio, & quando facienda sit?*
 29. *Finis. 30. Usque 35. Effectus probationis.*
 36. *Et seq. Utrum iudex secundum conscientiam, an verò secundum allegata & probata judicare teneatur?*

Pro non confitente intentionem actoris deveniendum est ad probationes; de quibus in genere *hoc tit.*

§. I.

1. *Probatio deducitur à nomine probatio: nempe quòd probaturus id agat, ut probum, ac rectum, nec calumniosè, aut improbè confictum judicetur id, quòd intendit. Maschard. de Probat. vol. I. q. 3. n. 3. Germanicè dicitur eine Beweisung.*

§. II.

2. *Definitur Probatio, quòd sit actus judicialis, quo per idonea argumenta de facto aliquo, de quo in iudicio controversia*

est, Judici fit fides, Seruvius *Syntag. Jur. Civil. exercit. 28. th. 2.*

§. III.

Dividitur Probatio I. in judicialem, & extrajudicialem. Illa est, quæ fit in iudicio post litem contestatam; de qua hic potissimum agitur. Extrajudicialis est, quæ extra iudicium, & ante litem contestationem suscipitur; qualis est probatio ad perpetuam rei memoriam. c. fin. §. 1. Ut litem non contest.

II *Dividitur in probationem plenam & non plenam. Plena est, quæ Judici tantam demonstrationem, & fidem facit, quanta ad definiendam controversiam sufficit, cuius species dicuntur confessio judicialis, testimonium duorum, vel trium idoneorum testium, instrumentum authenticum, evidentiæ facti, & præsumptio juris & de jure. Probatio minus plena illa vocatur, quæ aequaliter quidem causam probat, sufficientem tamen fidem ad litem decidendam non inducit; cuius species sunt confessio extrajudicialis, unius testis effatum, instrumentum, seu scriptura privata, comparatio litterarum, fama, & præsumptio levis.*

Questio hic incidit: an probatio semiplena adjuncta, & adjuncta aliis probationibus minus plenis probationem plenam constituere possit? Id quòd affirmandum, modò simul in unum & eundem finem respiciant: nec sint diversorum factorum, & quælibet illarum imperfectarum probationum in sua specie sit perfecta; nimirum testis omni exceptione major, & fama per duos testes legitimè probata; Neque tum refert, sive ejusdem generis, ut duorum testium testimonium, sive diversa, ut unius testis testimonium, & confessio extrajudicialis, fama, aut comparatio litterarum fuerint. Menoch. l. 1. præsumpt. q. 41. Mynsing. Cent. 2. observat. ult. Brunneman in